

Zbirka odločb sodne prakse

SODBA SODIŠČA (četrti senat)

z dne 20. decembra 2017*

„Pritožba – Državne pomoči – Digitalna televizija – Pomoč za uvedbo digitalne prizemne televizije na oddaljenih in manj urbaniziranih območjih – Subvencija za operaterje platform digitalne prizemne televizije – Sklep o delni nezdružljivosti ukrepov pomoči z notranjim trgov – Pojem ‚državna pomoč‘ – Prednost – Storitve splošnega gospodarskega pomena – Opredelitev – Polje proste presoje držav članic“

V zadevi C-70/16 P,

zaradi pritožbe na podlagi člena 56 Statuta Sodišča Evropske unije, vložene 5. februarja 2016,

Comunidad Autónoma de Galicia,

Redes de Telecomunicación Galegas Retegal SA (Retegal) s sedežem v Santiagu de Compostela (Španija),

ki ju zastopata F. J. García Martínez in B. Pérez Conde, odvetnika,

pritožnici,

drugi stranki v postopku sta

Evropska komisija, ki jo zastopajo P. Němečková, É. Gippini Fournier in R. Sauer, agenti,

tožena stranka na prvi stopnji,

SES Astra SA s sedežem v Betzdorfu (Luksemburg), ki jo zastopajo F. González Díaz, V. Romero Algarra in F. Salerno, odvetniki,

intervenientka na prvi stopnji,

SODIŠČE (četrti senat),

v sestavi T. von Danwitz, predsednik senata, C. Vajda, E. Juhász, sodnika, K. Jürimäe (poročevalka), sodnica, in C. Lycourgos, sodnik,

generalni pravobranilec: M. Wathelet,

sodni tajnik: A. Calot Escobar,

na podlagi pisnega postopka,

* Jezik postopka: španščina.

po predstavitvi sklepnih predlogov generalnega pravobranilca na obravnavi 7. septembra 2017

izreka naslednjo

Sodbo

- 1 Comunidad Autónoma de Galicia (avtonomna skupnost Galicija, Španija) in družba Redes de Telecomunicación Galegas Retegal SA (v nadaljevanju: Retegal) s pritožbo predlagata razveljavitev sodbe Splošnega sodišča Evropske unije z dne 26. novembra 2015, Comunidad Autónoma de Galicia in Retegal/Komisija (T-463/13 in T-464/13, neobjavljena, EU:T:2015:901; v nadaljevanju: izpodbijana sodba), s katero je Splošno sodišče zavrnilo njuni tožbi za razglasitev ničnosti Sklepa Komisije 2014/489/EU z dne 19. junija 2013 o državni pomoči SA.28599 (C 23/10 (ex NN 36/10, ex CP 163/09)) Kraljevine Španije za uvedbo digitalne prizemne televizije na oddaljenih in manj urbaniziranih območjih (zunaj avtonomne skupnosti Kastilja in Manča) (UL 2014, L 217, str. 52, v nadaljevanju: sporni sklep).

Dejansko stanje in sporni sklep

- 2 Splošno sodišče je dejansko stanje predstavilo v točkah od 1 do 22 izpodbijane sodbe. Za potrebe tega postopka jih je mogoče povzeti tako.
- 3 Obravnavana zadeva se nanaša na niz ukrepov, ki so jih španski organi sprejeli v okviru prehoda z analogne na digitalno radiodifuzijo v Španiji na celotnem španskem ozemlju, razen v Comunidad Autónoma de Castilla-La Mancha (avtonomna skupnost Kastilija - Manča, Španija) (v nadaljevanju: sporni ukrep).
- 4 Kraljevina Španija je regulativni okvir za spodbujanje postopka prehoda z analogne na digitalno radiodifuzijo vzpostavila z razglasitvijo zlasti Ley 10/2005 de Medidas Urgentes para el Impulso de la Televisión Digital Terrestre, de Liberalización de la Televisión por Cable y de Fomento del Pluralismo (zakon 10/2005 o nujnih ukrepih za razvoj digitalne prizemne televizije, liberalizacijo kabelske televizije in podporo pluralnosti) z dne 14. junija 2005 (BOE št. 142 z dne 15. junija 2005, str. 20562) in Real Decreto 944/2005 por el que se aprueba el Plan técnico nacional de la televisión digital terrestre (kraljeva uredba 944/2005 o odobritvi nacionalnega tehničnega načrta za digitalno prizemno televizijo) z dne 29. julija 2005 (BOE št. 181 z dne 30. julija 2005, str. 27006). S to kraljevo uredbo je bilo nacionalnim zasebnim oziroma javnim izdajateljem televizijskega programa naloženo, da morajo zagotoviti, da bo lahko 96 % oziroma 98 % prebivalstva prejelo digitalno prizemno televizijo (DPT).
- 5 Španski organi so za izvedbo prehoda z analogne televizije na DPT špansko ozemlje razdelili na tri različna območja, imenovana „območje I“, „območje II“ in „območje III“. Območje II v obravnavani zadevi zajema manj urbanizirane in oddaljene regije, ki predstavljajo 2,5 % španskega prebivalstva. Ker izdajatelji televizijskega programa na tem območju niso imeli tržnega interesa, niso investirali v digitalizacijo, zaradi česar so španski organi vzpostavili javno financiranje.
- 6 Consejo de Ministros (svet ministrov, Španija) je septembra 2007 sprejel nacionalni načrt prehoda na DPT, katerega cilj je bil doseči delež pokritosti španskega prebivalstva s storitvijo DPT, podoben deležu pokritosti tega prebivalstva, ki ga je leta 2007 dosegala analogna televizija, to je več kot 98 % tega prebivalstva ter celotno ali skoraj celotno prebivalstvo v avtonomnih skupnostih Baskija, Katalonija in Navarra (Španija).
- 7 Španski organi so za doseg ciljev glede pokritja, določenih za DPT, predvideli dodelitev javnega financiranja, zlasti za podporo postopku prizemne digitalizacije na območju II in še posebej v regijah avtonomnih skupnosti znotraj tega območja.

- 8 Ministerio de Industria, Turismo y Comercio (ministrstvo za industrijo, turizem in trgovino, Španija) (v nadaljevanju: MITT) je februarja 2008 sprejelo sklep, katerega namen je bil izboljšati telekomunikacijsko infrastrukturo ter določiti merila in razporeditev financiranja ukrepov za razvoj informacijske družbe v okviru načrta, imenovanega „načrt Avanza“. Proračun, odobren s tem sklepom, je bil delno dodeljen za digitalizacijo televizije na območju II.
- 9 Ta digitalizacija se je izvajala med julijem in novembrom 2008. MITT je nato preneslo sredstva avtonomnim skupnostim, ki so preostale operativne stroške pokrile iz svojih proračunov.
- 10 Svet ministrov je oktobra 2008 odločil, da dodeli dodatna sredstva za razširitev in dokončanje pokritja z DPT v okviru projektov prehoda na digitalno tehnologijo, ki naj bi se zaključili v prvi polovici leta 2009.
- 11 Nato so avtonomne skupnosti začele s postopkom razširitve DPT. V ta namen so organizirale javne razpise ali pa so za to razširitev zadolžile zasebna podjetja. V nekaterih primerih so avtonomne skupnosti za navedeno razširitev pooblastile občine.
- 12 Evropska komisija je 18. maja 2009 prejela pritožbo družbe SES Astra SA v zvezi s sistemom pomoči španskih organov za prehod z analogne televizije na DPT na območju II. Po navedbah družbe SES Astra je bil ta sistem nepriglašena pomoč, ki lahko povzroča izkrivljanje konkurence med platformo prizemnega prenosa in platformo satelitskega prenosa.
- 13 Komisija je z dopisom z dne 29. septembra 2010 obvestila Kraljevino Španijo, da je sprejela sklep o začetku postopka iz člena 108(2) PDEU v zvezi z zadevnim sistemom pomoči za celotno špansko ozemlje, razen za avtonomno skupnost Kastilija - Manča, za katero je uvedla poseben postopek.
- 14 Komisija je nato sprejela sporni sklep, v katerem člen 1 normativnega dela določa, da je bila državna pomoč, ki je bila dodeljena operaterjem prizemne televizijske platforme za uporabo, vzdrževanje in upravljanje DPT omrežja na območju II, izvedena v nasprotju z določbami člena 108(3) PDEU in da ni združljiva z notranjim trgov, razen pomoči, ki je bila dodeljena v skladu z merilom tehnološke nevtralnosti. S členom 3 normativnega dela tega sklepa je odrejena izterjava te nezdružljive pomoči od operaterjev DPT ne glede na to, ali so pomoč prejeli neposredno ali posredno.
- 15 Komisija je v obrazložitvi spornega sklepa na prvem mestu menila, da so bili različni instrumenti, ki so bili sprejeti na centralni ravni, ter sporazumi, ki so bili sprejeti med MITT in avtonomnimi skupnostmi, temelj sistema pomoči za razširitev DPT na območju II. V praksi naj bi avtonomne skupnosti uporabile smernice španske vlade o razširitvi DPT.
- 16 Na drugem mestu, Komisija je ugotovila, da je treba zadevni ukrep šteti za državno pomoč v smislu člena 107(1) PDEU. Komisija je v zvezi s tem poudarila, natančneje, da so španski organi navedli zgolj primer avtonomne skupnosti Baskija, da bi uveljavljali neobstoje državne pomoči v skladu s pogoji, ki jih je Sodišče določilo v sodbi z dne 24. julija 2003, Altmark Trans in Regierungspräsidium Magdeburg (C-280/00, v nadaljevanju: sodba Altmark, EU:C:2003:415). Vendar prvi pogoj iz te sodbe (v nadaljevanju: prvi pogoj Altmark), v skladu s katerim velja, prvič, da mora biti podjetje, ki prejema nadomestilo, dejansko pooblaščen za izpolnjevanje obveznosti javne službe, in drugič, da morajo biti te obveznosti jasno opredeljene, po mnenju Komisije ni bil izpolnjen. Poleg tega ni bil izpolnjen niti četrti pogoj iz navedene sodbe (v nadaljevanju: četrti pogoj Altmark), ker ni bilo podano jamstvo za najnižje stroške v splošnem interesu omenjene avtonomne skupnosti.
- 17 Na tretjem mestu, Komisija je menila, da zadevnega ukrepa ni mogoče šteti za državno pomoč, ki bi bila na podlagi člena 107(3)(c) PDEU združljiva z notranjim trgov, čeprav je bil namen tega ukrepa uresničiti natančno opredeljen cilj skupnega interesa, in da gre za nedelovanje zadevnega trga. Po njenem mnenju ta ukrep, ker ni upošteval načela tehnološke nevtralnosti, ni sorazmeren in ni ustrezen instrument za zagotavljanje pokritosti z nekodiranimi kanali za prebivalce na območju II.

- 18 Na četrtem mestu, Komisija je menila, da zadevnega ukrepa ni mogoče utemeljiti na podlagi člena 106(2) PDEU, ker upravljanje prizemne platforme ni dovolj jasno opredeljeno kot javna storitev.

Postopek pred Splošnim sodiščem in izpodbijana sodba

- 19 Pritožnici sta 30. avgusta 2013 v sodnem tajništvu Splošnega sodišča vložili tožbi za razglasitev ničnosti spornega sklepa.
- 20 Po opredelitvi strank je Splošno sodišče s sklepom z dne 9. februarja 2015 odločilo, da se zadevi za namene ustnega postopka in izdajo sodbe združita.
- 21 V utemeljitev svojih tožb sta pritožnici navedli štiri razloge. Prvi tožbeni razlog se je nanašal na kršitev člena 107(1) PDEU. Drugi tožbeni razlogi so bili navedeni podredno. Drugi in tretji tožbeni razlog sta se nanašala na združljivost zadevne pomoči z notranjim trgov. Ta tožbena razloga sta bila povezana z neupoštevanjem pogojev za odobritev iz členov 106(2) in 107(3)(c) PDEU. Pritožnici sta v okviru četrtega tožbenega razloga navedli, da je Komisija družbo Retegal napačno opredelila kot „prejemnico nezakonite državne pomoči“.
- 22 Splošno sodišče je z izpodbijano sodbo vsebinsko zavrnilo vse tožbene razloge in torej tudi tožbo v celoti.

Predlogi strank

- 23 Pritožnici s pritožbo Sodišču predlagajo, naj:
- izpodbijano sodbo razveljavi;
 - dokončno odloči o ničnostnih tožbah in razglasi ničnost spornega sklepa, in
 - Komisiji naloži plačilo stroškov.
- 24 Komisija in družba SES Astra Sodišču predlagata, naj zavrne pritožbo in pritožnicama naloži plačilo stroškov.

Pritožba

- 25 Pritožnici v utemeljitev pritožbe navajata štiri razloge. Prvi pritožbeni razlog se nanaša na napačno uporabo prava, ker Splošno sodišče ni razglasilo delne ničnosti spornega sklepa, čeprav je ugodilo četrtemu tožbenemu razlogu za razglasitev ničnosti, ki so ga predložile pritožnice in ki se je nanašal na napačno presojo v zvezi z opredelitvijo družbe Retegal kot prejemnice nezakonite državne pomoči. Drugi pritožbeni razlog se nanaša na kršitev člena 107(1) PDEU, ker je Splošno sodišče razsodilo, da so pogoji, ki se zahtevajo za opredelitev zadevnega ukrepa kot državne pomoči, izpolnjeni. Tretji pritožbeni razlog se nanaša na kršitev obveznosti obrazložitve in člena 107(1) PDEU, ker je Splošno sodišče napačno ugotovilo, da je ta ukrep selektivne narave. Četrti pritožbeni razlog se nanaša na napačno uporabo prava pri razlagi člena 14 PDEU in člena 106(2) PDEU ter Protokola št. 26 o storitvah splošnega pomena.

Prvi pritožbeni razlog

Trditve strank

- 26 Pritožnici v okviru prvega pritožbenega razloga zatrjujejo, da je Splošno sodišče napačno uporabilo pravo, ker bi moralo na podlagi analize četrtega tožbenega razloga za razglasitev ničnosti njunima tožbama delno ugoditi v skladu z zahtevami iz člena 264 PDEU.
- 27 Prvič, pritožnici trdita, da je treba normativni del sklepa Komisije, kot je Splošno sodišče priznalo v točki 160 izpodbijane sodbe, razumeti ob upoštevanju točk obrazložitve tega sklepa. Ugotavljata, da v normativnem delu spornega sklepa sicer res ni izrecno navedeno, kdo so prejemniki in kolikšen je znesek pomoči. Vendar naj bi napotitev v normativnem delu na oddelek 6.2 tega sklepa in s tem na njegovi točki 193 in 194 obrazložitve odvzemala pravni učinek ugotovitvam v točkah od 149 do 163 izpodbijane sodbe.
- 28 Drugič, po mnenju pritožnic Splošno sodišče ob upoštevanju členov 13 in 14 Uredbe Sveta (ES) 659/1999 z dne 22. marca 1999 o določitvi podrobnih pravil za uporabo člena [108 PDEU] (UL, posebna izdaja v slovenščini, poglavje 8, zvezek 1, str. 339) v točki 153 izpodbijane sodbe ni moglo utemeljeno trditi, da so bile v točkah 193 in 194 obrazložitve spornega sklepa zgolj navedene informacije, potrebne za izterjavo zadevne nezakonite pomoči.
- 29 Tretjič, čeprav je Splošno sodišče v izpodbijani sodbi presodilo, da nikakršna posledica ne more izhajati iz točk obrazložitve spornega sklepa, v katerih je Komisija navedla, kdo so prejemniki in kolikšen je znesek pomoči, ki ga je treba izterjati, naj te ugotovitve neupravičeno ne bi upoštevalo v izreku te sodbe.
- 30 Četrto, pritožnici menita, da španski organi zaradi take opustitve v okviru postopka izterjave zadevne nezakonite pomoči ne morejo oceniti področja uporabe spornega sklepa, v nasprotju s tem, kar se zahteva zlasti z načelom pravne varnosti.
- 31 Komisija trdi, da prvi pritožbeni razlog temelji na napačnem razumevanju izpodbijane sodbe, ker v nasprotju s tem, kar zatrjujejo pritožnici, v tej sodbi ni bilo ugodeno nobeni od trditev, ki sta jih ti navedli na prvi stopnji.
- 32 Družba SES Astra meni, da prvi pritožbeni razlog očitno ni dopusten, ker je njegov namen v resnici izpodbijati presojo o dejstvih, ki jo je opravilo Splošno sodišče.

Presoja Sodišča

- 33 Pritožnici v okviru prvega pritožbenega razloga v bistvu trdita, da bi obrazložitev izpodbijane sodbe, s katero naj bi Splošno sodišče ugodilo njunemu četrtemu tožbenemu razlogu za razglasitev ničnosti, ki se je nanašal na napačno presojo pri opredelitvi družbe Retegal kot prejemnice zadevne nezakonite pomoči, morala pripeljati do razglasitve delne ničnosti spornega sklepa.
- 34 Ker se trditev pritožnic nanaša na obstoj domnevne nedoslednosti med obrazložitvijo in izrekom izpodbijane sodbe, je treba zavrnilo trditev družbe SES Astra glede nedopustnosti tega pritožbenega razloga.
- 35 Navedeni pritožbeni razlog vsebinsko temelji na očitno napačnem razumevanju izpodbijane sodbe.
- 36 Iz točk 151 in 160 navedene sodbe je namreč jasno razvidno, da Splošno sodišče v nasprotju s tem, kar trdita pritožnici, ni ugodilo njunemu četrtemu tožbenemu razlogu za razglasitev ničnosti, temveč ga je zavrnilo kot brezpredmeten.

- 37 V zvezi s tem iz točke 153 izpodbijane sodbe izhaja, da je Splošno sodišče zlasti odgovorilo na trditve pritožnic in pri tem opozorilo, da je Komisija v točkah od 189 do 195 obrazložitve spornega sklepa, ki so v točki 6.2 tega sklepa, Kraljevini Španiji zgolj podala informacije v zvezi z upravičenci do zadevnega ukrepa, da bi ta država članica lahko izpolnila svoje obveznosti glede izterjave, in informacije iz členov 3 in 4 navedenega sklepa.
- 38 Splošno sodišče je poleg tega v tej točki pojasnilo, da je šlo – v delu, v katerem je Komisija v točki 193 obrazložitve spornega sklepa menila, prvič, da položaj v Galiciji spada v kategorijo sistema pomoči, v kateri je bila razširitev omrežja zaupana javni družbi, ki deluje kot omrežni operater, in drugič, da je družba Retegal upravičenka do zadevnega ukrepa v tej avtonomni skupnosti – za preudarke, ki so v fazi tega sklepa pomenili predhodno oceno, ki se je nanašala na presojo zakonitosti zadevnega sistema pomoči. Presodilo je namreč, da ti preudarki niso pomenili zavzetja zavezujočega pravnega stališča glede položaja v Galiciji in opredelitve družbe Retegal kot prejemnico pomoči, ker je v skladu s točko 189 obrazložitve spornega sklepa ta položaj ostajal predmet ocene španskih organov.
- 39 Splošno sodišče je tako v točki 160 izpodbijane sodbe ugotovilo, da mora Kraljevina Španija v okviru izterjave sporne pomoči iz člena 4 navedenega sklepa določiti, ali za zadevno pomoč v Galiciji ne velja obveznost zagotovitve vračila glede na elemente, vsebovane v členih 1 in 3 tega sklepa v povezavi z njegovima točkama obrazložitve 185 in 186. Pritožnici sta v bistvu trdili, da je Komisija prišla do napačnih ugotovitev glede pomoči v Galiciji, katere vračilo bi bilo treba zagotoviti, zato je Splošno sodišče presodilo, da so te trditve brezpredmetne.
- 40 Zato je treba prvi pritožbeni razlog zavrniti kot očitno neutemeljen.

Drugi pritožbeni razlog

Trditve strank

- 41 Pritožnici v okviru drugega pritožbenega razloga Splošnemu sodišču očitata, da je prekoračilo obseg nadzora, ki ga je moralo opraviti v skladu s sodno prakso Sodišča in Splošnega sodišča, ker je potrdilo opredelitev zadevnega ukrepa kot državne pomoči s tem, da se je oprlo na točke 57, 61 in 79 izpodbijane sodbe. V zvezi s tem zatrjujeta, da Splošno sodišče ni niti preverilo resničnosti dejstev, ki jih je predložila Komisija, niti upoštevalo elementov, ki sta jih pritožnici navedli pred njim, zlasti glede gospodarske narave zadevne dejavnosti.
- 42 Prvič, Splošno sodišče naj bi opravilo očitno napačen opis zadevne dejavnosti v Galiciji s tem, da je med drugim v točki 61 izpodbijane sodbe štelo, da je omrežje DPT mogoče tržno izkoriščati, čeprav naj bi pritožnici na prvi stopnji dokazali, da to ni res zaradi tehničnih značilnosti in ravno opreme navedenega omrežja ter zakonodaje, ki se uporablja. Iz tega naj bi izhajalo izkrivljanje dejstev, upoštevanih v obravnavani zadevi, in neupoštevanje sodne prakse, ki se nanaša na obseg sodnega nadzora na področju državnih pomoči.
- 43 Drugič, ker Splošno sodišče v izpodbijani sodbi ni upoštevalo dejstva, da se zadevno omrežje tržno ne izkorišča in da ni zasnovano za to, naj to ne bi izvedlo celovitega nadzora nad tem, ali zadevni ukrep spada na področje uporabe člena 107(1) PDEU. V skladu z nacionalno zakonodajo naj bi namreč občine v sodelovanju z avtonomnimi skupnostmi zagotavljale izključno storitev podpore signalu DPT. To storitev naj bi bilo mogoče zagotavljati le na območjih, na katerih sploh ni pokritja z DPT, in brez vsakršnega finančnega nadomestila. Pomenila naj ne bi nikakršnega izkrivljanja konkurence in v nacionalnem pravu naj bi bila opredeljena kot javna storitev.

- 44 Tretjič, Splošno sodišče naj bi izkrivilo nacionalno pravo, zlasti dvanajsto dodatno določbo kraljeve uredbe št. 944/2005, s tem, da je v točki 79 izpodbijane sodbe navedlo, da bi bilo zadevno omrežje mogoče uporabiti tudi za zagotavljanje drugih storitev, in ne le DPT, čeprav naj bi bilo na podlagi tega prava jasno razvidno, da je navedeno omrežje mogoče izkoriščati le za DPT.
- 45 Komisija in družba SES Astra menita, da ta pritožbeni razlog ni dopusten. Prvič, njegov namen naj bi bil izpodbijati presoje o dejstvih, ki jih je opravilo Splošno sodišče. Drugič, z njim naj bi bile zgolj ponovljene trditve, ki so že bile navedene pred Splošnim sodiščem.

Presoja Sodišča

- 46 Drugi pritožbeni razlog pritožnic se nanaša na domnevno napačne presoje Splošnega sodišča v točkah 57, 61 in 79 izpodbijane sodbe glede gospodarske narave zadevne dejavnosti v Galiciji. Na podlagi teh presoj naj bi Splošno sodišče napačno uporabilo pravo s tem, da je zadevni ukrep opredelilo kot „državno pomoč“ v smislu člena 107(1) PDEU.
- 47 Kot izhaja iz člena 256(1), drugi pododstavek, PDEU in člena 58, prvi odstavek, Statuta Sodišča Evropske unije, je pritožba omejena na pravna vprašanja. Splošno sodišče je zato edino pristojno, da ugotovi in presodi upoštevana dejstva in da presodi dokaze. Presoja teh dejstev in dokaznih elementov torej, razen v primeru njihovega izkrivljenja, ni pravno vprašanje, ki ga kot tako nadzira Sodišče v okviru pritožbe (glej zlasti sklep z dne 21. aprila 2016, Dansk Automat Brancheforening/Komisija, C-563/14 P, neobjavljen, EU:C:2016:303, točka 26 in navedena sodna praksa).
- 48 Poleg tega je treba v skladu s temi določbami in v skladu s členom 168(1)(d) Poslovnika Sodišča v pritožbi jasno navesti izpodbijane elemente sodbe, katere razveljavitev se predlaga, ter pravne trditve, ki ta predlog posebej utemeljujejo. Zahtev po obrazložitvi, ki izhajajo iz teh določb, ne izpolnjuje pritožba, ki samo dobesedno navaja razloge in trditve, ki so bili predloženi že Splošnemu sodišču, skupaj s tistimi, ki so temeljili na dejstvih, ki jih je to sodišče izrecno zavrnilo, ne da bi vsebovala navedbe, s katerimi bi natančneje opredelila napačno uporabo prava v izpodbijani sodbi. Taka pritožba namreč dejansko pomeni predlog za ponovno preučitev tožbe, vložene pri Splošnem sodišču, za kar pa Sodišče ni pristojno (glej zlasti sklep z dne 21. aprila 2016, Dansk Automat Brancheforening/Komisija, C-563/14 P, neobjavljen, EU:C:2016:303, točka 27 in navedena sodna praksa).
- 49 Na prvem mestu je treba ugotoviti, da pritožnici v okviru tega pritožbenega razloga s tem, da v bistvu ponavljata iste trditve kot sta jih navedli pred Splošnim sodiščem, nameravata izpodbijati ugotovitve in presoje dejstev, ki jih je to opravilo v okviru preučitve prvega in drugega dela prvega tožbenega razloga za razglasitev ničnosti. S tem želita v resnici doseči ponovno preučitev dejstev in dokazov, ki sta jih predložili na prvi stopnji, da bi dokazali, prvič, da ukrepi, ki jih izvaja avtonomna skupnost Galicija, spadajo pod izvrševanje prerogativ javne oblasti, in ne pod gospodarsko dejavnost, in drugič, da zadevni ukrep ni vključeval nikakršnega prenosa sredstev.
- 50 Na drugem mestu, kar zadeva domnevno izkrivljanje dejstev in nacionalnega prava, na katero se sklicujeta pritožnici, morata ti na podlagi določb, na katere je bilo opozorjeno v točki 47 te sodbe, natančno navesti elemente, ki naj bi jih Splošno sodišče izkrivilo, in dokazati napake pri analizi, ki so po njunem mnenju Splošno sodišče pripeljale do tega izkrivljanja. Poleg tega mora biti v skladu z ustaljeno sodno prakso Sodišča izkrivljanje očitno razvidno iz listin v spisu, ne da bi bilo treba na novo presojati dejstva in dokaze (glej v tem smislu sodbo z dne 30. novembra 2016, Komisija/Francija in Orange, C-486/15 P, EU:C:2016:912, točka 99 in navedena sodna praksa).
- 51 Zato je treba trditve, ki se nanašajo na izkrivljanje dejstev, takoj zavrniti, ker pritožnici s svojimi trditvami nista predložili nobenega elementa, na podlagi katerega bi bilo očitno razvidno, da je Splošno sodišče zakrivilo to izkrivljanje.

52 V teh okoliščinah je treba drugi pritožbeni razlog zavreči kot nedopusten.

Tretji pritožbeni razlog

Trditve strank

- 53 Pritožnici v okviru tretjega pritožbenega razloga Splošnemu sodišču očitata, da ni izpolnilo svoje obveznosti obrazložitve in da je storilo napako pri presoji s tem, da je v točki 85 izpodbijane sodbe potrdilo točko 113 obrazložitve spornega sklepa glede selektivnosti pomoči.
- 54 Po njunem mnenju Splošno sodišče ne navaja, v čem naj bi bil položaj v občinah v Galiciji na območju II, torej v tistih občinah, ki uporabljajo prizemno tehnologijo, primerljiv s položajem občin, v katerih naj bi se uporabljale druge tehnologije, kakršna je satelitska tehnologija. Preizkus primerljivosti položajev pa naj bi bil nujen pogoj za ugotovitev selektivnosti pomoči.
- 55 Komisija meni, da je ta pritožbeni razlog brezpredmeten in da ni utemeljen. Trdi, da če se ukrep, ki ni splošen, uporablja izključno za neki sektor dejavnosti ali za podjetja nekega geografskega območja, je pogoj selektivnosti izpolnjen. V obravnavani zadevi, ob predpostavki, da je bila pomoč dodeljena ob spoštovanju načela tehnološke nevtralnosti, naj bi bil ta ukrep še vedno selektiven, ker naj bi se uporabljal za neki sektor dejavnosti, in sicer sektor radiodifuzije, ne pa za vse gospodarske subjekte.
- 56 Družba SES Astra trdi, da ta pritožbeni razlog očitno ni dopusten, vsekakor pa ni utemeljen.

Presoja Sodišča

- 57 Pritožnici v okviru tretjega pritožbenega razloga grajata točko 85 izpodbijane sodbe v delu, v katerem je potrjena analiza Komisije glede selektivnosti zadevnega ukrepa.
- 58 Pogoj glede selektivnosti prednosti je del pojma „državne pomoči“ v smislu člena 107(1) PDEU, saj ta prepoveduje pomoči „z dajanjem prednosti posameznim podjetjem ali proizvodnji posameznega blaga“. Iz ustaljene sodne prakse Sodišča je razvidno, da je treba pri presoji tega pogoja ugotoviti, ali je nacionalni ukrep v okviru določene pravne ureditve take vrste, da daje prednost „posameznim podjetjem ali proizvodnji posameznega blaga“ v primerjavi z drugimi podjetji in proizvodnjo drugega blaga, ki so glede na cilj, ki si ga prizadeva doseči zadevna ureditev, v primerljivem dejanskem in pravnem položaju (sodba z dne 21. decembra 2016, Komisija/Hansestadt Lübeck, C-524/14 P, EU:C:2016:971, točka 41 in navedena sodna praksa).
- 59 Poleg tega je treba opozoriti, da lahko Sodišče na podlagi pritožbe opravi nadzor nad presojo, ki jo opravi Splošno sodišče v zvezi s tem, ali je obrazložitev zadostna (sodbi z dne 28. junija 2005, Dansk Rørindustrie in drugi/Komisija, C-189/02 P, C-202/02 P, od C-205/02 P do C-208/02 P in C-213/02 P, EU:C:2005:408, točka 453, in z dne 26. julija 2017, Svet/Hamas, C-79/15 P, EU:C:2017:584, točka 51 in navedena sodna praksa). V zvezi s tem mora biti obrazložitev, ki se zahteva s členom 296 PDEU, prilagojena naravi obravnavanega akta in mora jasno in nedvoumno izražati razlogovanje institucije, ki je akt izdala, tako da se lahko stranke seznaniijo z utemeljitvijo sprejetega ukrepa, pristojno sodišče pa opravi nadzor (sodba z dne 8. marca 2017, Viasat Broadcasting UK/Komisija, C-660/15 P, EU:C:2017:178, točka 43 in navedena sodna praksa). Glede preizkusa pogoja selektivnosti ukrepa pomoči je Sodišče razsodilo, da mora biti ta preizkus zadostno obrazložen, da bi bilo mogoče izvesti celovit sodni nadzor, predvsem glede primerljivosti položajev gospodarskih subjektov, ki so do ukrepa upravičeni, in gospodarskih subjektov, ki so iz njega izključeni (sodba z dne 21. decembra 2016, Komisija/World Duty Free Group SA in drugi, C-20/15 P in C-21/15 P, EU:C:2016:981, točka 94).

- 60 V obravnavani zadevi je Splošno sodišče v točki 86 izpodbijane sodbe odgovorilo na trditev tožečih strank na prvi stopnji, in sicer, da obrazložitev glede selektivnosti zadevnega ukrepa, kot je navedena v točki 113 obrazložitve spornega sklepa, ni bila zadostna. Splošno sodišče je to trditev zavrnilo, ker je bilo v okviru te obrazložitve navedeno, da ta ukrep koristi le sektorju radiodifuzije in da se znotraj tega sektorja navedeni ukrep nanaša le na podjetja, ki so dejavna na trgu prizemne platforme.
- 61 Pri tem razlogovanju je bilo napačno uporabljeno pravo. Obrazložitev spornega sklepa, tako kot obrazložitev izpodbijane sodbe, ne vsebuje nobene navedbe, na podlagi katere bi bilo mogoče razumeti, zakaj bi bilo treba šteti, da so podjetja, ki delujejo v sektorju radiodifuzije, v dejansko in pravno primerljivem položaju s podjetji, ki delujejo v drugih sektorjih, oziroma da so podjetja, ki uporabljajo prizemno tehnologijo, v primerljivem položaju s podjetji, ki uporabljajo druge tehnologije. Trditve Komisije, da v zvezi s tem ni bila potrebna nikakršna obrazložitev, ker naj bi bil pogoj selektivnosti izpolnjen, če se ukrep uporablja izključno za neki sektor dejavnosti ali za podjetja nekega geografskega območja, ni mogoče sprejeti. Sodišče je namreč razsodilo, da ukrep, ki koristi le enemu sektorju dejavnosti ali delu podjetij tega sektorja, ni nujno selektiven. Ukrep je namreč selektiven, le če v okviru danega pravnega reda učinkuje tako, da daje prednost posameznim podjetjem v primerjavi z drugimi podjetji, ki spadajo v druge sektorje ali v isti sektor in so glede na cilj, ki se uresničuje s to ureditvijo, v primerljivem dejanskem in pravnem položaju (sodba z dne 21. decembra 2016, Komisija/Hansestadt Lübeck, C-524/14 P, EU:C:2016:971, točka 58).
- 62 Tak neobstoj obrazložitve spada med bistvene kršitve postopka in s tem ovira sodni nadzor sodišča Unije.
- 63 V teh okoliščinah je treba tretjemu pritožbenemu razlogu ugoditi.

Četrty pritožbeni razlog

- 64 Pritožnici se v okviru četrtega pritožbenega razloga sklicujeta na napačno uporabo prava pri razlagi člena 14 PDEU in člena 106(2) PDEU ter Protokola št. 26 o storitvah splošnega pomena. Ta pritožbeni razlog je razdeljen na tri dele.

Prvi del

– Trditve strank

- 65 Prvi del tega pritožbenega razloga se nanaša na napačno uporabo prava v zvezi s poljem proste presoje, ki ga imajo države članice pri opredelitvi zadevne storitve splošnega gospodarskega pomena (v nadaljevanju: SSGP).
- 66 Pritožnici menita, da je Splošno sodišče v točkah 99, 101 in 111 izpodbijane sodbe napačno uporabilo pravo, ker je presodilo, da upravljanje prizemnega omrežja ni bilo opredeljeno kot SSGP v smislu prvega pogoja Altmark. V zvezi s tem trdita, da je Splošno sodišče zgolj načelno izključilo možnost, da bi se to upravljanje lahko opredelilo kot SSGP, ne da bi analiziralo posebne okoliščine, značilne za infrastrukturo na območju II, in predvsem ne da bi analiziralo, ali je bilo zadnjenavedeno mogoče tržno izkoriščati.
- 67 Po mnenju pritožnic je Splošno sodišče v točkah od 100 do 105 izpodbijane sodbe zgolj preučilo nacionalne zakone o telekomunikacijah, ne da bi upoštevalo dejstvo, da je bila naloga opravljanja javne storitve v skladu s sodno prakso Sodišča in Splošnega sodišča opredeljena v različnih poznejših uradnih aktih, zlasti v dvanajsti dodatni določbi kraljeve uredbe št. 944/2005, ki ureja posredovanje regionalnih

in lokalnih organov pri zagotavljanju javne storitve, in v sporazumih o partnerstvu, sklenjenih med državo, avtonomno skupnostjo Galicijo in občinami v Galiciji. Splošno sodišče naj bi bilo zato v zmoti glede resnične narave zadevne storitve.

- 68 Splošno sodišče naj bi se neupravičeno omejilo na ugotovitev, da upravljanje prizemnega omrežja v nacionalnem pravu ni bilo opredeljeno kot javna storitev, ne da bi upoštevalo posebne okoliščine, značilne za infrastrukturo na območju II v Galiciji. Pritožniki poleg tega poudarjata, da v zvezi s subjekti, ki jim je dodeljena naloga opravljanja javne storitve, nacionalno pravo jasno določa, da je ta naloga zaupana občinam v partnerstvu z avtonomno skupnostjo Galicijo. Nazadnje, glede vprašanja, ali so obveznosti javne službe opredeljene v nacionalnem pravu, pritožniki navajata, da je v dvanajsti dodatni določbi kraljeve uredbe št. 944/2005 pojasnjeno, da je storitev, katere zagotavljanje je dodeljeno ozemeljskim upravam, razširjanje DPT svojim prebivalcem pod pogoji, ki jih določa nacionalna zakonodaja.
- 69 Splošno sodišče naj s tem ne bi upoštevalo diskrecijske pravice in polja proste presoje, ki ju imajo države članice pri opredelitvi SSGP.
- 70 Komisija in družba SES Astra menita, da trditve, ki so bile navedene v utemeljitev tega dela, delno niso dopustne in da so delno brezpredmetne.

– *Presoja Sodišča*

- 71 Pritožniki v okviru prvega dela četrtega pritožbenega razloga Splošnemu sodišču v bistvu očitata, da je storilo več napak pri presoji nacionalnega prava, zaradi katerih naj bi prezrlo obstoj jasne opredelitve storitve podpore DPT kot javne storitve v smislu sodbe z dne 24. julija 2003, Altmark (C-280/00, EU:C:2003:415), v nacionalnem pravu.
- 72 Opozoriti je treba, da je v skladu z ustaljeno sodno prakso Sodišča, ki je bila navedena v točki 50 te sodbe, Sodišče glede preizkusa presoje Splošnega sodišča v zvezi z nacionalnim pravom v okviru pritožbe pristojno le za to, da preveri, ali je prišlo do izkrivljanja tega prava. V zvezi s tem mora izkrivljanje očitno izhajati iz listin v spisu, ne da bi bilo treba opraviti novo presojo dejanskega stanja in dokazov.
- 73 V obravnavani zadevi je Splošno sodišče v točki 99 izpodbijane sodbe zavrnilo trditve pritožnic, da je Komisija napačno menila, da ni izpolnjen prvi pogoj Altmark, ker storitev upravljanja prizemnega omrežja ni bila jasno opredeljena kot javna storitev. Iz točke 98 izpodbijane sodbe je razvidno, da so te trditve temeljile predvsem na tem, da naj bi bili španska televizija in storitev podpore televizijski radiodifuziji v skladu s špansko zakonodajo javni storitvi.
- 74 Ugotoviti pa je treba, da pritožniki pod pretvezo, da Splošnemu sodišču očitata večkratno napačno uporabo prava pri presoji te zakonodaje, zgolj grajata – ne da bi se sklicevali na izkrivljanje – razlago nacionalnega prava, predvsem dvanajste dodatne določbe kraljeve uredbe št. 944/2005, ki jo je opravilo Splošno sodišče zlasti v točkah od 100 do 102 izpodbijane sodbe, da bi njegovo razlago nadomestili z drugo, in tako dosegli novo presojo dejstev. Sploh ne želita dokazati, da je Splošno sodišče prišlo do ugotovitev, ki so očitno v nasprotju z vsebino tega nacionalnega prava, ali da je zadnjenavedenemu pripisalo pomen, ki ga očitno nima glede na elemente iz spisa.
- 75 V teh okoliščinah trditev pritožnic, ki se nanaša na obstoj napak pri presoji nacionalnega prava, ni dopustna.

- 76 Poleg tega, ker pritožniki še trdita, da je Splošno sodišče na podlagi presoje zanikalo polje proste presoje, ki ga imajo države članice pri opredelitvi SSGP, je treba ugotoviti, da je Splošno sodišče v točki 95 izpodbijane sodbe posebej presodilo, da imajo te države članice široko polje proste presoje v zvezi s to opredelitvijo in da lahko zato Komisija opredelitev teh storitev, ki jo opravi država članica, izpodbija le v primeru očitne napake.
- 77 V zvezi s tem, kot priznavata tudi pritožniki, je Splošno sodišče v točki 96 izpodbijane sodbe odločilo, da mora to pri nadzoru zagotoviti, da so izpolnjena določena minimalna merila, ki se nanašajo zlasti na obstoj oblastvenega akta, s katerim je zadevnemu gospodarskemu subjektu dodeljena naloga SSGP, ter na univerzalno in zavezujočo naravo te naloge.
- 78 Vendar, kot je generalni pravobranilec poudaril v točki 136 sklepnih predlogov, je Splošno sodišče v točki 110 izpodbijane sodbe ugotovilo, da pritožniki nikoli nista mogli določiti, katere obveznosti javne službe se naložijo upravljavcem omrežij DPT, bodisi s špansko zakonodajo bodisi s pogodbami o upravljanju, poleg tega pa o tem nista predložili dokaza.
- 79 Zato je treba ugotoviti, da trditev pritožnic, ki se nanaša na to, da naj bi Splošno sodišče načelno izključilo možnost, da se upravljanje prizemnega omrežja lahko opredeli kot SSGP, ni utemeljena.
- 80 Zato je treba prvi del četrtega pritožbenega razloga zavreči kot delno nedopusten in zavriniti kot delno neutemeljen.

Drugi del

– Trditve strank

- 81 Drugi del tega pritožbenega razloga se nanaša na to, da naj Splošno sodišče pri preučitvi nacionalnega prava, s katerim je opredeljena zadevna SSGP, ne bi upoštevalo meje očitne napake.
- 82 Pritožniki Splošnemu sodišču očitata, da je v točki 112 izpodbijane sodbe napačno uporabilo pravo s tem, da je zgolj potrdilo vsebino točke 121 obrazložitve spornega sklepa, v skladu s katero naj bi opredelitev upravljanja določene podporne platforme kot javne storitve, v obravnavanem primeru storitev prizemne platforme, pomenila očitno napako španskih organov. Splošno sodišče naj ne bi preučilo obstoja očitne napake pri opredelitvi zadevne SSGP in naj bi zgolj ugotovilo, da jasna in natančna opredelitev SSGP ne obstaja.
- 83 Po mnenju pritožnic Splošno sodišče tako ni upoštevalo, da polje proste presoje državam članicam omogoča izbiro določenega načina naročanja SSGP, kot je v obravnavani zadevi prizemna platforma. V zvezi s tem ugotavljata protislovje s točko 78 sodbe z dne 26. novembra 2015, Comunidad Autónoma del País Vasco in Iteiz/Komisija (T-462/13, EU:T:2015:902), v kateri naj bi Splošno sodišče presodilo, da je Komisija v točki 121 spornega sklepa napačno ugotovila očitno napako španskih organov pri opredelitvi zadevne SSGP. Pritožniki tako trdita, da je ob upoštevanju nedelovanja zadevnega trga na zadevnem območju, splošnega interesa in cilja univerzalnosti, določenega z upoštevnim nacionalnim pravom, opredelitev te storitve vsebovala bistvene elemente za opredelitev kot SSGP.
- 84 Komisija in družba SES Astra menita, da ta del pritožbenega razloga ni dopusten.

– *Presoja Sodišča*

- 85 Pritožnici v okviru drugega dela četrtega pritožbenega razloga v bistvu grajata točko 112 izpodbijane sodbe, v kateri je Splošno sodišče ugotovilo, da iz točke 121 obrazložitve spornega sklepa izhaja, da opredelitev upravljanja podporne platforme kot javne storitve pomeni očitno napako španskih organov.
- 86 Opozoriti je treba, da ta del pomeni novo trditev, ki Splošnemu sodišču ni bila predložena v presojo in ki torej ni dopustna v pritožbenem postopku.
- 87 Iz točke 112 izpodbijane sodbe je namreč razvidno, da pritožnici nista izpodbijali točke 121 obrazložitve spornega sklepa.
- 88 V skladu z ustaljeno sodno prakso Sodišča pa je v okviru pritožbe pristojnost Sodišča omejena na presojo pravnih ugotovitev o razlogih, o katerih se je razpravljalo na prvi stopnji (sklep z dne 16. februarja 2017, *Monster Energy/EUIPO*, C-502/16 P, neobjavljen, EU:C:2017:139, točka 5 in navedena sodna praksa).
- 89 Zato je treba trditev, ki je bila navedena v utemeljitev tega dela, zavreči kot nedopustno.

Tretji del

– *Trditve strank*

- 90 Tretji del tega pritožbenega razloga se nanaša na napačno uporabo prava, ker naj bi Splošno sodišče izkrivilo določbo nacionalnega prava, in sicer okrožnico 1/2010 komisije za trg španskih telekomunikacij (v nadaljevanju: okrožnica 1/2010), ki naj bi pomenila element presoje narave zadevne storitve.
- 91 Pritožnici Splošnemu sodišču očitata, da je v točki 109 izpodbijane sodbe zavrnilo njuno trditev v zvezi z okrožnico 1/2010, ker naj ta ne bi bila predložena pred njim. Iz tega naj bi izhajala nedoslednost glede na ostalo obrazložitev iz te točke, ki naj bi se nanašala na vprašanje razlage nacionalnega prava in na postopkovna pravila Sodišča, kar naj bi pripeljalo do kršitve njune pravice do obrambe. Pritožnici trdita, da je Splošno sodišče sprejelo ukrep procesnega vodstva, da bi Komisija predložila nekatere elemente nacionalnega prava, med katerimi te okrožnice ni bilo. Opozarjata, da njena vsebina in zavezujoča narava med strankami v sporu nista sporni. Nazadnje, dejstvo, da je storitev podpore DPT izključena iz področja uporabe okrožnice 1/2010, naj bi pomenilo, da je treba to storitev šteti za javno storitev.
- 92 Komisija meni, da je – ker pritožnici priznavata, da opredelitev zadevne storitve kot javne storitve ni zajeta v okrožnici 1/2010 – težko razumeti, zakaj naj bi bilo domnevno izkrivljanje nacionalnega prava upošteveno. Pritožnici naj poleg tega ne bi navedli, kaj tvori to izkrivljanje. Splošno sodišče naj v točki 109 izpodbijane sodbe nikakor ne bi napačno uporabilo prava.
- 93 Družba SES Astra meni, da ta del ni dopusten, ker pritožnici ne navajata, zakaj je uporaba okrožnice 1/2010 upoštevena za razveljavitev izpodbijane sodbe.

– *Presoja Sodišča*

- 94 Pritožnici v okviru tretjega dela Splošnemu sodišču v bistvu očitata, da je neupravičeno zavrnilo njune trditve v zvezi z okrožnico 1/2010, ker ta ni bila predložena pred njim, čeprav bi Splošno sodišče lahko zahtevalo predložitev navedene okrožnice.

- 95 Ta del je brezpredmeten. Iz točke 109 izpodbijane sodbe je namreč razvidno, da Splošno sodišče ni zgolj zavrnilo trditve pritožnic, ki so se nanašale na okrožnico 1/2010, ker ta ni bila predložena pred njim, temveč je subsidiarno ugotovilo, da s temi trditvami ni bilo dokazano, da je bila storitev upravljanja prizemnega omrežja opredeljena kot javna storitev v smislu sodbe z dne 24. julija 2003, Altmark (C-280/00, EU:C:2003:415). Pritožnici pa ne navajata nobene konkretne trditve, ki bi to ugotovitev ovrgla.
- 96 Ker je bilo tretjemu pritožbenemu razlogu ugodeno, je treba na tej podlagi izpodbijano sodbo razveljaviti.

Tožba pred Splošnim sodiščem

- 97 V skladu s členom 61, prvi odstavek, drugi stavek, Statuta Sodišča Evropske unije lahko Sodišče, če je pritožba utemeljena, v primeru razveljavitve odločitve Splošnega sodišča samo dokončno odloči o zadevi, če stanje postopka to dovoljuje. Tako je v obravnavani zadevi.
- 98 V zvezi s tem zadošča navedba, da je treba sporni sklep iz razlogov, ki so navedeni v točkah od 60 do 62 te sodbe, razglasiti za ničen zaradi bistvene kršitve postopka.

Stroški

- 99 Člen 184(2) Poslovnika Sodišča določa, da če je pritožba utemeljena in če Sodišče samo dokončno odloči v sporu, odloči tudi o stroških. Člen 138(1) Poslovnika, ki se v skladu z njegovim členom 184(1) uporablja v pritožbenem postopku, določa, da se plačilo stroškov na predlog naloži neuspehi stranki.
- 100 Ker je bilo pritožbi pritožnic ugodeno in ker je bil sporni sklep razglašen za ničen, je treba v skladu s predlogi pritožnic Komisiji naložiti, da poleg svojih stroškov nosi tudi stroške pritožnic v tem pritožbenem postopku in v postopku na prvi stopnji.
- 101 V skladu s členom 140(3) Poslovnika Sodišča družba SES Astra kot intervenientka pred Splošnim sodiščem in pred Sodiščem nosi svoje stroške.

Iz teh razlogov je Sodišče (četrti senat) razsodilo:

- 1. Sodba Splošnega sodišča Evropske unije z dne 26. novembra 2015, Comunidad Autónoma de Galicia in Retegal/Komisija (T-463/13 in T-464/13, neobjavljena, EU:T:2015:901), se razveljavi.**
- 2. Sklep Komisije 2014/489/EU z dne 19. junija 2013 o državni pomoči SA.28599 (C 23/10 (ex NN 36/10, ex CP 163/09)) Kraljevine Španije za uvedbo digitalne prizemne televizije na oddaljenih in manj urbaniziranih območjih (zunaj avtonomne skupnosti Kastilja in Manča) se razglasi za ničen.**
- 3. Evropska komisija nosi stroške Comunidad Autónoma de Galicia (avtonomna skupnost Galicija, Španija) in družbe Redes de Telecomunicación Galegas Retegal SA (Retegal) v tem pritožbenem postopku in v postopku na prvi stopnji.**
- 4. Družba SES Astra SA nosi svoje stroške.**

Podpisi